

goj beixnuengx wnq (2)

Mbanjgumz Youq Ndaw Ndoeng

□ Gihuh Yaujlingz raiz Yinj Fuzgen hoiz

Youq baih doengnamz Byagihnozsanh aen bya geizheih gyaundeі neix, miz gizdieg he heuhguh Bya’ mbanjgumz. Vunz Mbanjgumz dwg nga Vuh–lungz Gihnozcuз, vunz Mbanjgumz seiqdaih dingh–youq gizneix, ndaem naz geng reih, senglwg senglan, ciepswnj gij vwnzva Mbanjgumz.

Mbanjgumz dwg vah Daijcuз, eiqsei dwg aen mbanj ndaw luegndoeng. Cungguck moq laebbaenz gaxgonq, gij vunz Mbanjgumz lumj ndaundeіq ityiengh sanqdoek youq gwnz bya, ndaw ndoeng, ginggvaq haujlai baez buen ranz, cugciemh doxcomz daengz seizneix Mbanjgumz hung、Mbanjgumz moq song aen mbanj doekdingh. Ranzmbanj gou Mbanj–gumz moq couh doek youq byonghbya ndaw ndoeng, haijbaz it cien lai mij. Aenmbanj yienghceіj lumj aen eіjinghwet, cungqgyang mbaep song henz doed, raeblaeng ing bya, vunzlaux cungj naeuz, gizneix dwg diegbauj fungsij.

Gihnozcuз saenq sojmiz doenghyiengh miz lingz, bya miz saenzbya, raemx miz saenzraemx, faex miz saenzfaex. Gyoengq vunzmbanj dawz goreiz bakmbanj heuswdswd haenx bungj baenz “faex–saenzbya”, baez daengz gvaqcieng gvaqciет, vunz–mbanj cungj yaek gaj gaeq dajcuengq, bingzseiz roeb daengz caihaih yaek bae dangqnaj “faex–saenzbya” dajcuengq gouzfuk. Ndaw mbanj seiqdaih ciuqgaeuq guh miz cungj cunhgveih minzyoz he, gvidingh youq seiqhenz “faexsaenzbya” mbouj ndaej gangjvah sing hung, mbouj ndaej ok haex ok nyouh, engq mbouj ndaej benz faex. Ngoenzneix, go faexreiz geq nga noengq mbaw mwn neix sangngaungau、daengjgdwd, henhoh aenmbanj hwng’vuengh, lwgminz an’onj ndangcangq.

Cungqgyang aenmbanj miz congh mboq ndeu, raemxmboq lumj bakvanj hung nei daj conghraemx lae okdaeuj, vunzmbanj heuh de guh raemxheu. Gyoengq vunzlaux naeuz, daj gyoengqde ndaej geiqsaeh doxhwnj, congh mboq neix soqlaiz mbouj hawq gvaq. Raemxheu seuqcingh, diemzsubsub, cuengq youq ndaw doengj geij ndwen cungj mbouj hwnj ngawh, bouxsai mehmbwk vunzlaux lwngyez cungj haengj dap bak ndoet gwn, soqlaiz mbouj dungxsiq. Mbanjgumz moq miz gij cieп raemxmoq fungsug he, moix bi cieng coit haetromh, gyoengq vunzlaux gwn laeuj cej goj haenx heuh ndiu lwngyez bae cieп raemxmoq, lwngyez fwngz ndeu nu lwgda, fwngz ndeu riuj doengjfaex bae mboq raemxheu baizdoih, dinghcubcub deq gaeq haen baez daih’ it……Neix couh baenz cungj gingjsaek gyaundeі bimoq Mbanjgumz moq he.

Bya’ mbanjgumz lij miz aen “vanj raemx ndeu” geizheih ndeu. Nga raemxmboq neix daj ndaw ndaek rin lumj aen vanj haenx iemq okdaeuj, iemq rim aen vanjrin cix mbouj rox roenx, “vanj raemx” couh yienghneix ndaej mingz. “Vanj raemx ndeu” dieg youq diuz roen vunz Mbanjgumz doeng ok rog bae haenx, bouxhek baedauq daengz gizneix yietdin gwn raemx, gyoengqvunz sien nyaeb deuz gij mbawloenq、nyapnyaj haenx, aeu gij raemx ndaw

雨林深处曼控山

□ 邱晓灵

在神奇美丽的基诺山东南,有个地方叫曼控山。基诺族乌尤支系曼控人世代居住在这里,耕耘劳作,繁衍发展,承袭着自成体系的曼控文化。

曼控是傣语,意为森林深处的寨子。新中国成立前,曼控的居民像星星一样散落在山上、森林里,几经搬迁,逐渐集中到了现在的曼控大寨、曼控新寨两个固定村寨。我的家乡曼控新寨就坐落在森林深处海拔一千多米的半山腰,寨子形如太师椅,中间凹两边凸,背靠着山,老人都说这是块风水宝地。

基诺族信奉万物有灵,山有山神,水有水神,树有树神。村民们把村头那棵绿荫如盖的老榕树奉为“山神树”,逢年过节,村民都要杀鸡供奉,平时遇有灾祸要去“山神树”前供奉祈福。村寨世代沿袭“山神树”周围不能大声说话、不能大小便,更不能攀爬树的村规民约。如今,这棵枝繁叶茂的老榕树昂首挺立,护佑着村寨繁荣、村民安康。

村子中间有一眼泉,杯口大的清泉从洞口流出,村民们称为小箐水。老人们说,自他们记事起,这眼山泉从没干涸过。小箐水生态干净、甘之如饴,放在桶里几个月都不会长青苔,男女老幼都习惯直接饮用,从不闹肚子。曼控新寨有接新水习俗,每年大年初一凌晨,喝酒聊天的大人们会叫醒孩子去接新水,后者一手揉着惺忪的眼皮,一手拎着竹桶赶往小箐水排队,静等头鸡打鸣……这成了曼控新寨新年的一道靓丽风景。

曼控山还有个神奇的“一碗水”。这股山泉从高山顶上碗状岩石中渗出,渗满石碗而不溢出,“一碗水”因而得名。“一碗水”地处曼控人通往外界的必经之道,过往客人到此歇脚喝水,人们先把石碗里的落叶、残渣捡掉,用石碗里的水把石碗清洗干净,把水舀净,然后稍坐一会儿,涓涓细流就从石缝渗出,装满石碗,人们用手捧起石碗里的水,惬意地喝上几口。老人们说,喝了“一碗水”,幸福就会长长久久。这里也是野鸡、白鹇、麂子、马鹿等飞禽走兽喝水的地方,周围常可见到动物觅食留下的痕迹。

距“一碗水”不足半里有个“观音洞”,这是个典型的喀斯特溶洞,里面的钟乳石有的像人、有的像飞禽走兽、有的像竹笋或其他植物。很久以前,远近村民有来此拜观音求子的习俗,据说常年香火不断。父亲在每年大年初二,都会带上我们去观音洞祭拜烧香。民间传说这座山上还有个银洞,银洞里有取之不竭的银子。村民从洞外递进一碗米,洞里会出来一坨银子。后来,一个贪心的男子用锄头挖开银洞,搬银子时洞口突然塌方,那人命丧于此,洞口也从此消失了。虽然只是民间传说,但从中可以看出曼控人“做人不可贪心”的价值观。只有语言没有文字的曼控人,以传说故事的形式,将价值观、生产生活方式传承下来。寨子里有个叫胡阿伴的老人,八十有余,是公认的“故事大王”,村里的孩子听着他故事长大。每天下午,孩子们帮他背水、舂米、扫地,他则回馈孩子们永不重复的新奇故事。

vanjrin swiq seuq vanjrin, caiq daek deuz gij raemx ndaw vanj seuqsat bae, yienzhaeuh naengh deq yaep he, raemxsaeq couh laesisi daj gehrin iemq okdaeuj, coux rim vanjrin, gyoengqvunz aeu fwngz gop gij raemx ndaw vanjrin, gwn dwk diemzsubsub. Vunzlaux naeuz, gwn le “vanj raemx ndeu”, vuenyungz raezraez gyaе’gyae. Gizneix hix dwg gizdieg roeggae、roegbieg、duzloeg、maxloeg daeuj gwn raemx haenx, seiqhenz cungj raen gij rizdin doenghduз ra gwn haenx.

Liz “vanj raemx ndeu” mbouj daengz buenq leix gyaе haenx miz aen “Gamjguenyaem” ndeu, neix dwg conghrinyungz denjhingz he, gij rinroj ndawde mizmbangj lumj siengqvunz, mizmbangj lumj duзnyaen duзroeg, mizmbangj lumj gorangz roxnaeuz doenghgo gijwnq. Haujlai nanz gaxgonq, seiqhenz vunzmbanj miz cungj fungsug daeuj gizneix baiq Guenyaem gouз senglwg he, ndaejnyi naeuz baenz bi cungj feizyieng mbouj ndaep. Daxboh moix bi cieng co’ngeih, cungj daiq dou bae Gamjguenyaem dajcuengq siuiyeng. Gwnzbiengz cienznaeuz goengq bya neix lij miz conghngaenz ndeu, ndaw conghngaenz gij ngaenz aeu mbouj rox liux. Vunzmbanj daj rog congh ndenq vanj haeuxsan ndeu haeujbae, ndaw congh couh okdaeuj ndaek ngaenz ndeu. Doeklaeng, bouxsai damsim ndeu aeu faggvak vatvak conghngaenz, de buen ngaenz seiz bakcongh sawqmwh lakloemq, bouxvunz haenx dai youq gizneix, bakcongh daj baezhaenx siusaet lo. Yienznaeuz dwg ndawbiengz cienznaeuz, hoeng daj ndawde ndaej yawj ok, gij gyacizgvanh vunz Mbanjgumz “guh vunz mbouj ndaej damsim”. Gij vunz Mbanjgumz caenh miz vah mbouj miz sawcih haenx, yungh gangj gojgaeq gij hingzsik neix, dawz gyacizgvanh、swnghcanj swnghhoz fuengsik doxcienz roengzdaeuj. Ndaw mbanj miz boux vunzlaux ndeu heuhguh Huz Ahban, betcib lai bi, dwg boux ceіq rox ganggoj ndeu, gij lwngyez ndaw mbanj dingq gij gojgaeq de majhung. Moix ngoenz banringz gvaq, gyoengq lwngyez bang de beqraemx、daem haeux、baet ranz, de cix hoizlaex hawj gyoengq lwngyez gangj gojgaeq. (caengz sat)